

DET DU INTE VILL VETA

DET FINNS IDÉER som är farliga för att de är onda. Och så finns det idéer som är farliga för att de är obehagliga. Tänk Galilei. Tänk Darwin. Upphovsmän till idéer vi i dag tar för självklara, men som de själva fick offra åtskilligt för att ha kläckt.

Författaren och provokatören John Brockman blev nyfiken på vilka som är det tjugoförsta århundradets mest obehagliga sanningar, och lät därför en rad av världens främsta forskare besvara frågan: Vilken är din farliga idé?

RESULTATET, ANTOLOGIN *What is your most dangerous idea?* (HarperCollins, 2007), innehåller åtskilligt man helst inte hade velat veta, till exempel hur förvånande liten betydelse föräldrars uppfostran har för deras barns utveckling och karaktärsdaning, eller de signifikanta skillnaderna i intelligensnivå mellan olika etniska grupper. En hel del provocerar förmodligen främst en något mer religiöst influerad publik (läs: amerikaner), men bokens stora behållning är inte läsningen, utan en helt annan: som inspirationskälla när man vill få trista middagsgäster att röra sig hemåt. ☞

SAGOLIKA SVERIGE #8

av Peter Wennblad

Den sanna historien om flyttgubbar som får ta trapporna.

MELLAN 1997 OCH 2005 klämde fyra personer ihjäl i hissoluckyor. Enligt Socialstyrelsens dödsorsaksstatistik avled under samma period sju svenskar efter att ha bränt sig på hett kranvatten och fem svenska män blev dödade av sina egna gräsklippare.

Många av läsarna har säkert sett varningsklistermärkena som mycket grafiskt åskådliggör hur dylika hissöden går till. Dessa klistermärken är statsapparatusens första insats i en långsiktig kamp mot den härjande hissöden. Sedan den 1 april är nämligen Sveriges alla fastighetsägare, efter regeringsbeslut och EU-direktiv, skyldiga att förse samtliga hissar som saknar innerdörr i hisskorgen med märket, såväl i hisskorgen som på samtliga våningsplan. Enligt branschorganisationen Hissförbundet rör det sig troligen om cirka 50 000 hissar (multiplicerat med antalet våningar).

Men myndigheterna vill inte stanna på denna låga ambitionsnivå. Enligt samma regeringsföreskrift ska därför samtliga hissar utan innerdörr, i fastigheter som främst inhyser arbetsplatser, vara utbytta senast den 31 december 2012. En kraftfull insats som förutom att eventuellt rädda en handfull liv per decennium med säkerhet kommer att ge hissbranschen inkomster i miljardklassen. Dessutom har åtgärden den finansiella fördelen att den inte belas-

tar statsbudgeten, eftersom fastighetsägarna är ålagda att betala. På Hissförbundet kan man inte svara mer exakt på hur många hissar eller kronor det handlar om än att det är "massor".

MEN MELLAN DEN 1 april 2007 och 31 december 2012 ryms ett höghus av tid, och om varningsmärkena inte avskräcker tillräckligt kan det innebära att ytterligare en eller två svenskar hinner gå hädan i ett hisschakt innan regeringens föreskrift träder i kraft.

Således kom den 1 juli, denna gång från Arbetsmiljöverket, en föreskrift som säger att "skrymmande gods" endast får transporteras i hissar med innerdörrar eller "som är försedda med skyddsanordning som stoppar hissen om godset kommer i kontakt med schaktväggen".

På ren svenska betyder föreskriften, enligt en konsekvensanalys från Hissförbundet, att "byggföretaget som renoverar en lägenhet, flyttfirman som flyttar möbler, eller andra som i sitt arbete

transporterar något skrymmande i hissen (...) inte får använda hissen, utan snällt får använda trapporna".

En rundringning till en handfull flyttfirmor visar dock en bristande tacksamhet för myndigheternas omsorg – samtliga säger sig vara helt ovetande om Arbetsmiljöverkets föreskrift, och efter att ha blivit informerad av undertecknad dristar sig en av de svarande till och

med att kalla initiativet för "skitprat" och att han tänker fortsätta frakta soffor och skrivbord i hiss "så länge de får plats".

Kanske synden så småningom straffar sig själv. Och att den också av Folkhälsoinstitutet understödda dygden att ta trapporna upphör att göra detsamma. Mellan 1997 och 2005 orsakade nämligen fall i trappor 559 svensks död. ☞

EU Underlandet

GOTLAND, SOMMAREN 2007. Vi svänger av mot Östergarnslandet. Blåelden har vissnat i vägrenen.

Halvvägs till Dalhem öppnar sig tallskogen. På den kottiga plätten står en skylt och vinglar, men håller balansen med hjälp av två uttjänta lastpallar.

Ingen syns till.

I Sysne fiskeläge köper vi färskrokt makrill i handelsboden. Makrill har aldrig simmat i Östersjön. ☞